

Nr 233.

Av herr **Gränebo** m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående den fortsatta utbyggnaden och organisationen av landets försvarskrafter.

För bondeförbundet, som alltid varit ett försvarsvänligt parti, ter det sig naturligt att vårt land i nuvarande läge åstadkommer den utbyggnad av försvarsorganisationen, som kan anses erforderlig för att trygga vårt lands fortsatta frihet och oberoende. Då vårt lands ekonomiska möjligheter äro begränsade, måste dock kostnadsramen bliva bestämmande för den försvarsorganisation, som vi skola kunna räkna med att bibehålla efter en återgång till fredsförhållanden. Enligt vår uppfattning böra strävandena alltså gå ut på att i rådande läge så skyndsamt som möjligt uppbringa krigsorganisationen till erforderlig effektivitet, och att samtidigt bestämma fredsorganisationen så, att densamma, då fredsförhållanden åter inträda, kan i väsentliga delar bibehållas men kostnaderna för försvarsändamål ändock nedbringas till belopp, som äro möjliga att i längden bära vid sidan av annan anslagskrävande statlig verksamhet, som just nu måste i viss utsträckning efter sättas.

Vårt önskemål beträffande den nya försvarsorganisationen enligt Kungl. Maj:ts proposition nr 210 är sålunda att det skall bliva en effektiv organisation, om vilken man ej skall behöva riskera, att den omedelbart vid ett freds slut raseras i likhet med vad som skedde år 1925.

Som riktlinjer för en sådan försvarsorganisations genomförande skulle vi vilja angiva:

1) Inom den begränsade kostnadsramen för försvarsväsendet måste man utan hänsyn till gamla traditioner anslå tillgängliga medel till de mest effektiva vapnen.

2) Försvarsorganisationen måste äga hög krigsberedskap.

3) Organisationen bör kunna lätt anpassas efter de senaste krigserfarenheterna, och samtidigt bör den äga elasticitet, som kan utnyttjas under fredstid i syfte att minska kostnaderna för försvarsändamål.

4) Tillräcklig arbetskraft måste vid mobilisering finnas för att hemorten skall kunna fylla sin uppgift med avseende å folkförsörjningen m. m.

Vi måste se till att de stora uppoffringarna för försvaret föra med sig *största möjliga effektivitet* och alltså ge valuta i form av sådana vapen, som äro bäst lämpade för vårt geografiska läge och vår svenska terräng. Även vår naturs särprägel måste få öva inflytande på den nya försvarsmaktens orga-

nisation och stridssätt. Detta synes oss ej hava tillräckligt beaktats i Kungl. Maj:ts proposition. Då den av Kungl. Maj:t förordade kostnadsramen för försvarsorganisationen kan anses vara väl avvägd, utgör den en naturlig spärr för den totala utbyggnaden av försvarskrafterna, men det synes oss böra övervägas, om icke sådana jämkningar i den föreslagna organisationen äro möjliga, att krigsmakten uppnår än större effektivitet och samtidigt ökad elasticitet.

Vår krigsmakts uppgift är att om möjligt avskräcka en makt från att anfalla oss, att ingjuta respekt för våra rättigheter som neutral stat och att hindra andra makter att påtvinga oss orimliga neutralitetsregler, t. ex. rörande sjö- och luftfart, samt att i sista hand, om vi trots allt bliva anfallna eller kränkta, med framgång försvara landet.

Sverige anses vara ett tekniskt högtstående land med en relativt liten folkmängd och har alltså värdefullt folkmaterial. Den ledande principen vid utformandet av krigsmaktens organisation bör med hänsyn härtill vara att åstadkomma den erforderliga militära kraften genom att utnyttja mekaniska stridsmedel och så långt som möjligt spara den levande kraften.

Principiellt sett bör sålunda huvudvikten läggas vid de mekaniska stridsmedlen, d. v. s. på flygvapnet, flottan och arméns mekaniskt betonade delar, och försvarsorganisationen alltså få sin utformning med hänsyn till möjligheterna att förstärka nyssnämnda försvarsmedel.

En ytterligare ökning av flygvapenorganisationen utöver den av Kungl. Maj:t i försvarspropositionen föreslagna synes oss i första hand önskvärd. Flygvapnet bör under de närmaste åren utbyggas så mycket och så snabbt som det med hänsyn till materielanskaffning och utbildning är möjligt. Ett tillräckligt kraftigt flygvapen ingiver respekt hos främmande makt. Tillvaron av ett sådant vapen kan leda till att neutralitetskränkningar och krav, som hota vår självständighet, undgås. Det pågående kriget ger varje dag nya bevis på hur föga det lönar sig att skapa ökade försvarskrafter, om icke i dessa ingå tillräckliga flygstridskrafter. Flygvapnet är den försvarsgren, som kan uppträda på alla fronter. Det kan insättas på de övriga försvarsgrenarnas fronter snabbare än dessa samt även utnyttjas framför och bakom de andra försvarsgrenarnas fronter. Det måste sålunda te sig meningslöst att utöka armé- och marinstridskrafterna utan att samtidigt ägna noggrann uppmärksamhet åt att dessa stridskrafter kunna beredas skydd och stöd av erforderliga flygstridskrafter.

Med hänsyn till angivna förhållanden finna vi oss böra föreslå, att flygvapenorganisationen bör omfatta minst en flygflottilj utöver det av Kungl. Maj:t föreslagna antalet. I första hand bör därvid en jaktflottilj — den sjunde — tillkomma. Men ytterligare utökning av vapnet bör därjämte övervägas. Krigserfarenheterna synas nämligen hava bestämt givit vid handen, att bombvapnet haft stor verkan mot åtminstone lätta sjöstridskrafter och handelsfartyg. Vidare har bombvapnet i samverkan med torpedflyget visat

sig kunna åstadkomma goda resultat. Den del av flygstridskrafterna, som mera regelmässigt avses för anfall mot fartygsmål, borde därför kompletteras med en lätt bombflottilj. Ett dylikt tillskott till flygstridskrafterna med en jaktflottilj och en lätt bombflottilj borde sålunda tillföras den för marin-samverkan avsedda delen av våra flygstridskrafter, enär dessa förband skulle komma att utgöra ett värdefullt komplement till flottans egna stridskrafter och även kunna, såsom nedan närmare framhålles, åtminstone tills vidare ersätta vissa större fartygsenheter inom flottan.

Flygvapnet bör under alla förhållanden utbyggas till en omfattning, som de militära myndigheterna kunna betrakta såsom tillräckligt och som är möjligt med hänsyn till tillgången på utbildad personal och materiel.

Behovet av en ytterligare förstärkning av flygvapnet kommer för övrigt till uttryck även i proposition nr 210/1942, där departementschefen anför följande: »Även för mig framstår ett starkare flygvapen som betydelsefullt. I princip har jag därför intet att erinra mot uppsättandet av en sjunde jaktflottilj» (sid. 34 i prop.) samt »En av de viktigaste åtgärderna vid genomförandet av en ny försvarsorganisation måste vara att skapa ett starkt och slagkraftigt flygvapen. Den år 1936 beslutade fredsorganisationen av flygvapnet måste även efter de förstärkningar, som därefter vidtagits, anses otillräcklig. Den av försvarsutredningen förordade utökningen måste betraktas som ett minimiprogram, vilket såsom sådant kan godtagas av mig. En ytterligare utvidgning av denna försvarsgren är, såsom jag inledningsvis framhållit, önskvärd» (sid. 629 i prop.).

I detta sammanhang bör erinras om, att överbefälhavaren i sitt yttrande över försvarsutredningens betänkande framhållit, att han anser tillkomsten av en sjunde jaktflottilj vara »det angelägnaste önskemålet i fråga om förbättringar på utredningens förslag i dess helhet» (sid. 628 i prop.) och att jämväl 1942 års försvarsberedning föreslagit uppsättandet av en sjunde jaktflottilj.

Chefen för försvarsdepartementet har, som framgår av det föregående, sålunda i likhet med oss ansett, att flygvapnet bör förstärkas utöver 1941 års försvarsutrednings förslag, ävensom föreslagit att vissa förberedande åtgärder böra vidtagas för uppsättningen av en sjunde jaktflottilj. Departementschefen framhåller emellertid (sid. 34 i prop.), att han finner det »ganska tveksamt om denna ytterligare utökning av flygvapnet kan med hänsyn till utbildningen av personal och till organisatoriska svårigheter medhinnas inom femårsperioden». Även om vissa svårigheter skulle föreligga att i önskvärd utsträckning fylla behovet av officerare och underofficerare på aktiv stat, anse vi, att detta icke bör utgöra hinder för att uppsätta ytterligare förband inom flygvapnet. Det torde finnas möjligheter att under en kortare tidsperiod, intill dess behovet av stampersonal kan bliva täckt, taga i anspråk reservpersonal och värnpliktiga i ökad omfattning. Även flygplanbehovet måste kunna täckas, om snabba och kraftiga åtgärder vidtagas. Sedan väl

produktionen av inhemska flygplantyper kommit igång, bör produktionen kunna utökas i sådan omfattning, att behovet av flygplan för ytterligare två flottiljer utöver de av Kungl. Maj:t föreslagna skall kunna bli tillgodosett inom en tidrymd av fem år.

Engångskostnaderna för den sjunde jaktflottiljen kunna enligt Kungl. Maj:ts proposition beräknas till 60 miljoner kronor, och för en lätt bombflottilj torde kostnaderna böra beräknas till 70 miljoner kronor. Tillsammans skulle alltså engångskostnaderna uppgå till 130 miljoner kronor för ifrågasvarande nya flottiljer, som av oss anses erforderliga för samverkan med flottans egna stridskrafter.

Vi anse oss dock icke böra ifrågasätta, att riksdagen nu skall fatta beslut om ökning av flygvapenorganisationen utöver Kungl. Maj:ts förslag med mera än en jaktflottilj. Frågan om den ovan berörda ytterligare ökningen med en bombflottilj synes oss böra underkastas närmare utredning, innan det kan bedömas, när en sådan flottilj kan vara uppsatt.

De med en i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag utvidgad flygvapenorganisation förenade ökade kostnaderna böra täckas genom en motsvarande minskning i kostnaderna för de båda andra försvarsgrenarna, ty vi finna icke möjligt att ikläda landet större försvarskostnader än de av Kungl. Maj:t beräknade. I likhet med 1942 års försvarsberedning finna vi också möjligt att åstadkomma de erforderliga medlen för uppsättande av en sjunde jaktflottilj genom att uppskjuta byggandet såväl av de av riksdagen redan beslutade kryssarna som också den av försvarsutredningen föreslagna tredje kryssaren. Vi kunna sålunda icke dela departementschefens uppfattning, att byggandet av de två beslutade kryssarna bör fullföljas och allenast frågan om den tredje kryssaren ställas på framtiden.

Anledningarna till att vi anse lämpligt uppskjuta byggandet av samtliga kryssare äro flera. Här må allenast framhållas, dels att det synes oss mindre välbetänkt att med hänsyn till nu föreliggande krigserfarenheter bygga kryssare, om man icke samtidigt kan bereda dem erforderligt skydd genom att tillhandahålla dem jaktflyg, dels ock att det beräknade färdigställandet av de beslutade kryssarna så förskjutits i tiden, att det måste förefalla mera angeläget att under nu rådande förhållanden nedlägga de för desamma beräknade medlen å andra försvarsändamål, vilka inom kortare tid kunna utnyttjas för sitt ändamål. Vi kunna heller icke dela departementschefens uppfattning, att ett uppskov med kryssarbygget skulle medföra en improviserad omvärdering av de tre försvarsgrenarnas uppgifter i riksförsvaret. Under de närmaste åren kunna kryssarna icke tillföras riksförsvaret. Flottan kan emellertid under dessa år tillföras förstärkning med andra fartyg, och alltjämt stå de s. k. Sverigeskeppen till förfogande. För att flottan skall kunna fylla sin uppgift under dessa år är det därför enligt vår uppfattning mest angeläget, att den får tillgång till erforderligt skydd i form av flygstridskrafter, ty blir icke detta fallet, minskas flottans betydelse i riksför-

svaret under de år, då det kanske kan bliva av den allra största betydelse att flottan kan fylla sin uppgift. Även om de flygstridskrafter, som äro erforderliga för samverkan med flottan, formellt tillhöra en annan försvarsgren, så komma de likväl att förstärka flottans operationsduglighet och därmed flottans betydelse för riksförsvaret. Givetvis skulle flottans ställning inom riksförsvaret förändras sedermera, om inte, när de nuvarande artillerifartygen utrangeras ur kustflottan, de då ersättas med kryssare eller andra fartyg. Den frågan synes oss böra bedömas senare med hänsyn till de ytterligare krigserfarenheter, som då torde hava vunnits. I nuvarande läge finna vi alltså skäl vara för handen att uppskjuta byggandet av kryssarna och — för att inom de närmaste åren öka flottans användbarhet — i stället disponera de för kryssarbyggena avsedda medlen för uppsättande av en jaktflottilj och eventuellt även en bombflottilj för samverkan med marinstridskrafterna ävensom för anskaffning, så långt de för kryssarna beräknade medlen det medgiva, av lättare sjöstridskrafter, såsom jagare, u-båtar och motortorpedbåtar.

Genom att uppskjuta kryssarbygget står under femårsperioden för nyss angivna ändamål till förfogande ett belopp av 140 miljoner kronor eller, om 10 miljoner beräknas redan vara tagna i anspråk för kryssarbyggena, i varje fall 130 miljoner kronor. Härtill böra emellertid läggas vissa belopp, som kunna beräknas avsedda för ändamål, vilka äga samband med kryssarnas byggande, såsom förlängning av dockor, uppförande av ett antal brännoljecisterner, samt vissa minskade personalkostnader, enär personalkadern torde kunna minskas, därest kryssarna icke byggas.

Vid bedömande av frågan rörande arméns organisation måste hänsyn givetvis tagas dels till vårt lands nuvarande militärpolitiska läge, dels ock till den sannolika förändring som kan inträffa i detta läge efter det nuvarande krigets slut. Vi äga för närvarande omfattande och väl utbildade arméstridskrafter, och härtill finnas under rådande förhållanden givetvis alla skäl. Vid en återgång till fredsförhållanden böra emellertid möjligheter finnas att hålla en fredsorganisation för armén, som motsvarar fredsutbildningens behov. Krigsorganisationens omfattning bör nu bestämmas med hänsyn till rådande militärpolitiska läge, men möjlighet bör hållas öppen att efter krigets slut ändra krigsorganisationens omfattning. Framförallt arméorganisationen måste besitta elasticitet, ty möjligheterna att åstadkomma elasticitet i organisationen för flottan och flygvapnet äro mycket begränsade.

Grundtanken i propositionens femårsplan för arméns utbyggnad synes vara att öka slagkraften och rörligheten. Alltsedan försvarsbeslutet 1936 ha vi från bondeförbundshåll yrkat dylik modernisering och förstärkning av arméns organisation, varför vi uttala vår tillfredsställelse i detta hänseende med propositionens förslag.

Slagkraften anses skola vinnas främst genom att införa pansarbrigader och rörligheten genom att ombilda vissa fotförband till motorbrigader och

cykelbrigader. Andra förband — jägarbrigaderna — skola organiseras med hänsyn till att de skola äga särskilt stor framkomlighet. Det fästes sålunda stor vikt vid att förläna våra operativa enheter både slagkraft och rörlighet med hänsyn till att skyddet av våra långa kuster och landgränser fordrar snabba förband för skyndsamt koncentration till hotade områden. Nödvändigheten att utan tidsspilla åstadkomma ett avgörande inom ett avsnitt för att vara beredd till ny insats på ett nytt skärper kraven på slagkraft. Genom lättrorligheten skola förbanden kunna utnyttja de fördelar, som svensk terräng erbjuder. Föreningen av slagkraft, snabbhet och rörlighet skulle öka utsikterna till att med framgång möta en kvantitativt överlägsen angripare.

Propositionen har följt dessa riktlinjer för att stärka armén. Dock uppställer sig frågan, om alla möjligheter tillvaratagits. Antalet pansrade operativa enheter har av departementschefen angivits som en procentuellt sett avsevärd del av vår armé. Kostnaden för den dyrbara materiel, som härvidlag skall helt nyanskaffas, föranleder att man av både ekonomiska och organisatoriska skäl måhända för närvarande icke kan spänna bågen mycket högre. En viss förstärkning synes oss dock böra eftersträvas.

Krigserfarenheterna ha visat, att tillgången till stridsvagnar och lättrorliga väl beväpnade, motoriserade förband spelar den avgörande rollen i landkriget. I likhet med vad 1942 års försvarsberedning föreslagit (prop. sid. 27) anse vi därför, att pansarvapnet bör förstärkas med en pansarbataljon vid Göta pansarlivgarde. Kostnaden härför har av beredningen beräknats till 41 miljoner kronor.

Dessutom anse vi, att behovet av lufttrupp är trängande. 1941 års försvarsutredning har bortsett från behovet av lufttrupp i försvarsorganisationen. De militära myndigheterna, med undantag för överbefälhavaren, hava i sina yttranden över försvarsutredningens betänkande icke till behandling upptagit frågan om inrättande av lufttrupper. Överbefälhavaren har dock framhållit, att erfarenheterna från det pågående kriget påvisa behov av ett transportflygförband inom försvarsorganisationen för transport av materiel och personal. Med hänsyn till att möjligheterna att under femårsperioden tillgodose ett sådant förbands behov av materiel icke kunde överblickas, ville överbefälhavaren dock icke nu påyrka dess uppsättande (sid. 642 i prop.).

Orsaken till att lufttrupp ej föreslagits torde vara lufttransportförbandens kostsamma organisation och att andra högst viktiga och oundgängliga krav först ansetts böra tillgodoses.

Det är emellertid för sent att improvisera detta vapen först när det behövs. Dess uppsättning måste förberedas i tid. I detta sammanhang må erinras om behandlingen av vissa tidigare från bondeförbundshåll framförda förslag. Redan i samband med 1936 års härordnings genomförande och jämväl vid därefter följande riksdagar framfördes från bondeförbundshåll krav på pansartrupper, men förslagen avvisades då. Pansartrupper ansågos för dyr-

bara, de passade inte svenska förhållanden och svensk terräng o. s. v. År 1940 blev det emellertid plötsligt en allmän uppfattning, att pansartrupper erfordrades. Uppsättningen av sådana trupper var emellertid då icke tillräckligt förberedd. Nu finnes dock en stomme till ett dylikt vapen, som snabbt kan utbyggas till lämplig omfattning.

En eventuell motståndares anfall mot svenskt territorium torde med stor sannolikhet komma att inbegripa luftlandsättning i stor skala. För att isolera landsatt trupp finnes hemvärnet, som skall hålla stånd till dess linjetrupp hinner ingripa. Linjetrupp, som skall ingripa mot luftlandsatta trupper, måste emellertid snabbt kunna förflyttas till stridsområdet och besitta stor slagkraft; den bör med andra ord utgöras av motoriserade förband med tunga vapen. I ett relativt vidsträckt och glest befolkat land med för motortrupp relativt få användbara vägar synes emellertid kravet på snabbt ingripande mot luftlandsatta trupper kunna än bättre tillgodoses genom transport luftledes av högkvalificerad trupp (lufttrupp).

Kravet på stor rörlighet och slagkraft hos våra landstridskrafter måste alltså ses mot bakgrunden av att vi ej kunna förbereda försvar överallt utan måste hålla starka rörliga reserver beredda för insats i de riktningar, som kunna bli aktuella. Det synes i högsta grad önskvärt, att man i blixtkrigets dagar äger tillgång till trupp med så hög rörlighet och hastighet, att den snabbt kan sätta en spärr för fiendens anfallsstötar. Uppenbart är att lufttrupp kan insättas till spärrförsvar snabbare än marktransporterad trupp. Lufttrupp är ävenledes av största betydelse för att snabbt kunna insättas till försvar mot kringgångsförsök eller för att undsätta hotad frontdel samt avskära förbindelser i fiendens rygg, utföra sabotage m. m.

Även för anfallsvis uppträdande kan givetvis en svensk lufttrupp komma att få betydelse, t. ex. för spärrande av pass i fiendens rygg och för omfattningsuppgifter.

Det flygtransportförband, som erfordras för transport av lufttrupper, kan samtidigt bliva av utomordentlig betydelse för underhållstransporter till isolerade armétruppförband.

Slutligen kan framhållas betydelsen av att i fredstid äga tillgång till trupp, som väsentligt snabbare och smidigare än marktrupp kan insättas i ett tidigt skede för att begränsa skogsbrand.

Svensk lufttrupp bör ej endast bestå av lufttransporterad ordinär linjetrupp. Lufttransport kräver särskild efter denna anpassad organisation och beväpning. Vidare bör man räkna med att truppen kan bli tvungen lämna flygplanen före landning, den måste alltså vara utbildad i fallskärmshopp. Sådan utbildning är krävande i alla avseenden.

Givet är att man utan egen erfarenhet icke från början bör göra en svensk lufttransportorganisation alltför omfattande. Den bör dock ges en sådan omfattning, att utbildningen kan bedrivas med tanke på en utveckling i hän-

delse av krigsfall. Följaktligen bör en kader av personal och materiel skapas, som tryggar en snabb utveckling av detta vapen i händelse av behov. Problemet är emellertid först och främst ett spørsmål om flygmaterieltillverkning.

Tillsvidare vilja vi endast föreslå en utredning angående omändring av en bataljon vid förslagsvis I 4 till lufttrupp och i anslutning härtill organiserandet inom flygvapnet av ett transportflygförband, vilket tillika torde kunna tjäna den uppgift som överbefälhavaren föreslagit för detsamma, nämligen underhållstransport för arméns räkning. Vi beräkna, att lufttruppen icke skall behöva draga några väsentliga merkostnader, när bataljonen vid I 4 i varje fall skulle finnas.

Enligt vad vi inhämtat beräknas anskaffningen av ett stort trafikflygplan för cirka 25 personer eller 2,5 tons last draga en kostnad av cirka 800,000 kronor. Om man förutsätter, att lufttruppen transporteras i omgångar kunna omkring 20 flygplan beräknas bliva erforderliga (inklusive reservflygplan). Kostnaden för flygplanen skulle alltså bliva omkring 16 miljoner kronor. Om härtill läggas vissa kostnader för personalökning, hangarer, markutrustning och reservdelar m. m. torde en kostnad av sammanlagt omkring 25 miljoner kronor bliva erforderlig för flygtransportförbandet. Här må till jämförelse nämnas att överbefälhavaren för ett transportflygförband räknat med en kostnad av 5,2 miljoner kronor per år, eller för femårsperioden 26 miljoner kronor (prop. sid. 642). För egen del räkna vi med att ett transportflygförband bör kunna uppsättas för en engångskostnad av omkring 25 miljoner kronor.

Kostnaderna för här ovan föreslagen pansarbataljon (41 miljoner kronor), lufttrupp och flygtransportorganisation (25 miljoner kr.) måste emellertid om utredning ger vid handen, att jämväl sistnämnda förändringar i försvarsorganisationen böra komma till stånd, täckas inom kostnadsramen för armén, d. v. s. sammanlagt cirka 66 miljoner kronor, eller cirka 13 miljoner kronor per år under femårsperioden måste inbesparas å de för armén av Kungl. Maj:t beräknade kostnaderna. För tid därefter måste arméns årskostnader nedbringas i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med belopp, som motsvarar årskostnaderna för den nya pansarbataljonen och flygtransportorganisationen.

Ifrågavarande engångskostnader synas oss kunna i första hand och i huvudsak täckas genom att minska de för armén i propositionen beräknade nybyggnadskostnaderna. Det synes oss nämligen icke under några förhållanden böra ifrågakomma att nu uppföra nya kasernetablissemment med undantag möjligen för det etablissement, som erfordras för det nytillkommande artilleriregementet. Övriga nytillkommande förband böra tillsvidare kunna provisoriskt förläggas till befintliga förbands kaserner eller i särskilda barackbyggnader. Jämväl tillbyggnadsenheter vid befintliga truppförband böra upp-

skjutas. Det synes nämligen böra övertvägas att bestämma arméns fredsorganisation mindre än som av Kungl. Maj:t beräknats.

Vi ansluta oss sålunda helt till den reservation, som i yttrandet över försvarsutredningens betänkande framförts av bland annat ordföranden i 1940 års militära byggnadsutredning (propositionen sid. 403—406), och yrka alltså avslag på propositionens äskanden om anslag för nybyggnader åt armén och uttala oss för en utredning i byggnadsfrågan, varvid här framhållna synpunkter böra beaktas. Intill dess riksdagen efter en dylik utredning ånyo får pröva frågan böra förläggningarna ordnas provisoriskt. Vid bifall till detta förslag komma tillräckliga medel att stå till förfogande för engångskostnaderna för hela den förstärkning, som vi det föregående påyrkat.

Vid återgång till fredsförhållanden synes det icke vara uteslutet, att infanteritruppförbanden kunna organiseras på två bataljoner utan att krigsorganisationens krav därför behöver eftersättas. Erfarenheterna från den nuvarande beredskapstiden synas nämligen giva vid handen, att en förstärkning av arméns infanteritruppförband relativt snabbt kan genomföras, även om fredsorganisationen icke är uppbyggd med hänsyn till att vid övergång till krigsorganisation hela landets värnkraft skall uttagas. För övrigt innebär vårt förslag att krigsorganisationens effektivitet ökas genom ytterligare utbyggnad av de tekniska vapnen, vilka kräva mindre antal värnpliktiga än de vanliga infanteritruppförbanden, och utan att försvarsorganisationens effektivitet minskas bör alltså antalet värnpliktiga i krigsorganisationen kunna beräknas lägre än i Kungl. Maj:ts förslag.

Landets mekaniska tillgångar tillvaratagas genom en på så sätt ändrad försvarsorganisation, och den levande kraften sparas. Detta måste anses vara av betydelse, ty därigenom skapas förutsättningar för att för landets inre liv nödvändiga funktioner bättre kunna upprätthållas. Arbetskraft kommer i så fall att finnas tillgänglig för att frambringa livsmedel och för att framställa verksamma stridsmedel såsom flygplan, stridsfartyg, stridsvagnar, pansarbilar och luftvärnsvapen.

Vi vilja i detta sammanhang framhålla, att tillgodoseendet vid mobilisering av behovet av *erforderlig arbetskraft för folkförsörjningen* måste vara av avgörande betydelse för hemortens förmåga att fylla sin uppgift i krig. En försvarsmakt utan försörjningsmöjligheter med livsmedel, vapen och ammunition blir eljest lamslagen.

Erfarenheterna från kriget hava klart ådagalagt betydelsen av att stridskrafterna besitta hög *krigsberedskap*. I det föreliggande förslaget till försvarsorganisation synes denna betydelsefulla synpunkt vara beaktad, varför vi i detta avseende icke hava något särskilt yrkande. Vi vilja emellertid även i detta sammanhang betona nödvändigheten av att flygvapnet förstärkes så långt detta är möjligt. Flygvapnet besitter nämligen på grund av sin natur en långt högre omedelbar stridsberedskap än övriga försvars-

grenar och borgar sålunda genom sin blotta existens för att en viktig del av landets försvarsmakt på mycket kort tid kan ingripa mot en eventuell angripare.

Slutligen bör, synes det oss, en önskvärd *elasticitet* finnas i försvarsorganisationen. En sådan ökar icke minst möjligheterna att utnyttja de krigserfarenheter, som undan för undan vinnas genom förskjutningar i avvägningen mellan de olika försvarsgrenarna. Det synes oss uppenbart att sådana erfarenheter kunna komma att vinnas, att en dylik förskjutning sedermera kan visa sig böra komma till stånd. För avvägbringande av större elasticitet än i Kungl. Maj:ts förslag talar även det förhållandet, att om ovan berörda förstärkningar av flygvapnet och ytterligare förstärkningar av detta vapen, vilka torde komma att visa sig erforderliga, icke på grund av vissa orsaker skulle kunna genomföras inom femårsperioden, detta bör tagas med i beräkningen, så att härför framdeles erforderliga medel icke då äro bundna vid andra försvarsgrenar. Även om den nu framlagda planen endast syftar till försvarsväsendets förstärkning under en femårsperiod, så kommer den, om man bland annat vidtager permanenta byggnadsåtgärder och även anställer aktiv personal i ordinarie anställningar, att i realiteten bliva en försvarsordning, som svårigen kan ändras. I varje fall blir det förenat med stora ekonomiska uppoffringar att vid en senare tidpunkt, då det kan bliva nödvändigt att ytterligare förstärka flygvapnet, verkställa reduceringar inom armén. Man bör därför redan nu sikta på en sådan utveckling och därför beträffande armén i viss omfattning skapa elasticitet i organisationen. Uppskjutandet av byggnadsarbeten är ett led i denna strävan att skapa elasticitet. Men sådan bör också finnas i personalorganisationen och detta i vidare mån än som föreslagits av Kungl. Maj:t. Vi vilja sålunda förorda att extra-ordinariesystemet för officerare och underofficerare införes i den utsträckning, som 1942 års försvarsberedning föreslagit, och finna icke uteslutet, att man kan gå än längre.

I syfte att nedbringa avlöningskostnaderna synes det oss därjämte vara möjligt att inom försvarsgrenarna minska antalet beställningar för högre officerare och, för att bibehålla samma befodringsmöjligheter för kompaniofficerarna, att ersätta ett antal beställningar för löjtnanter och fänrikar med underofficersbeställningar. En sådan förskjutning är för övrigt motiverad med hänsyn till behovet att förbättra det fast anställda manskapets befodringsmöjligheter.

I detta sammanhang vilja vi understryka departementschefens uttalande om vikten av att det fast anställda manskapets civilianställningsfrågor bringas till en tillfredsställande lösning. Den bebådade utredningen i ämnet bör sålunda snarast komma till stånd, och därvid bör övervägas åtgärder som syfta till att skapa civilianställningsmöjligheter på skilda områden. En ordnad civilianställning för f. d. fast anställda underbefäl är icke endast av väsentlig betydelse för säkerställandet av rekryteringen utan även av

betydelse därför att dessa f. d. underbefäl kunna nyttiggöras i det friviliga försvarsarbetet såsom instruktörer.

Här behandlade problem ha skärskådats ur synpunkten av propositionens och försvarsutredningens ledande idé om att inom den begränsade kostnadsramen få största möjliga *effekt* av försvarsmakten. De ifrågavarande jämkningarna innebära icke något avsteg från grundtanken i försvarsorganisationen utan blott en längre gående anpassning till de krigserfarenheter, på vilka femårsplanen vilar.

Våra förslag böra vara ägnade att i nu rådande läge på kortast möjliga tid åstadkomma förstärkning av propositionens försvarsorganisation utan att kostnadsramen därför spränges.

Flygvapnet utökas i mesta möjliga mån, marinen erhåller genom utbytet av kryssarna mot en jakt- och eventuellt även en bombflottilj samt jagare och möjligen även andra mindre fartyg större effekt och minskad sårbarhet. Armén bibehåller under nu rådande förhållanden den styrka propositionen föreslår och därutöver ökad eldkraft och rörlighet, men man binder icke arméns fredsorganisation så, att svårigheter att vidtaga förändringar uppkomma.

Då vi anse att våra förslag skulle stärka försvarskraften inom den begränsade kostnadsramen och tillika fylla kravet på organisationens elasticitet och höga stridsberedskap få vi hemställa,

att riksdagen vid fastställande av planen för den fortsatta utbyggnaden och organisationen av landets försvarskrafter måtte besluta de ändringar i Kungl. Maj:ts förslag, som ovan av oss föreslagits, och att i övrigt beakta ovan anförda synpunkter.

Stockholm den 29 april 1942.

<i>C. P. V. Gränebo.</i>	<i>Ivar Persson.</i>	<i>A. R. Aronsson.</i>
<i>Erik von Heland.</i>	<i>Per Andersson.</i>	<i>B. A. Nilsson.</i>
<i>Axel Löfvander.</i>	<i>Allan Holstenson.</i>	<i>Verner Andersson.</i>
<i>Gust. Elofsson</i> i Vä.	<i>J. A. Andersson.</i>	<i>John Gustavson</i> i Guntorp.
<i>Joh. Friggeråker.</i>	<i>Arthur Heiding.</i>	